

„A szél ott fúj, ahol akar, hallod a zúgását,
de nem tudod, honnan jön és hová megy.”
(Jn 3,8)

„A szél árulkodik, de meg
nem érint.”
(Bödecs László)

Papp Máté 65

TÉNY ÉS CSODA

Újraírni Homéroszt, József Attilát vagy Pilinszkyt istenkísértésnek is beillik.

Bödecs László: *Semmi zsoltár*

A költőelődök sorainak

gyakran kötelező penzumként való parafrazeálása könnyen modoros, mondvacsinált fordulatú, hézagpótló, idegen elemmé válhat egy-egy kortárs versben. Főleg, ha olyan szövegkörnyezetben jelenik meg az adott, általában jellemtelen idézet, amely nem képes hiteles módon magába olvasztani azt. Bödecs László első kötetében mindenféle nagyolás nélkül, evidenciaértékkel idéződnek meg az említett lírai hagyományok. (Bár az is igaz, hogy a könyv talán leggyengébb darabja pont a *Milyen vót* című, erőltetett Juhász Gyula-átirat.) Az írások mégsem hemzsegnék fölösleges intertextuális rájátszásoktól, a hangsúly a saját lábbal kitaposott elbeszélői irányvonalra helyeződik; arra a költői énré, melynek hangja időről időre még megbicsaklik ugyan, mégis úgy artikulálja magát – s vonja vissza szavait –, hogy a szövegek közti hallgatás épp olyan súllyal esik latba, mint mindaz, amit mondhatott.

A *Semmi zsoltár* érvényes – kimondott és kimondatlan – szavainak tartalmi foglalatja pedig legalább olyan fontos, mint maga az írásmód, vagyis az a hangvétel, valamint formai keretrendszer, melyben megszólal ez a köznyelvbe oltott, mérsékelt elvont, emelkedett beszéd. Bödecs olykor nem is győzi leplezni (s legtöbbször iróniával oldani) ezt a – szakrális utalások és motívumok rendszeres felbukkanásából fakadó – fennköltséget, még akkor is, ha pár hatásvadász kitéttel néha túl is kell (?) lőnie a célon. Különben is jellemző a három ciklusba rendezett versekre egyfajta elnézhető szertelenség, ami a kötetkompozícióra is vonatkozik – ez esetben viszont mindinkább zavaró tényezőként jelentkezik. Szembetűnő, hogy mennyivel összeszedettebb érzetet kelt egy-egy szöveg külön, mint a könyv teljes tartalmához képest, úgymond helyi értékén kezelve. De hát hol is található a lírai elbeszélő helyi értéke? Hiszen a szövegekben szétszórt emlékezet nem mutat fel egységes képet a szerzőről: a világhoz való viszonyulások, kapcsolódási- és holtpontok csak relatíve méretnek meg egymás mellett, így a versekbe foglalt tényhalmaz nem is állhat össze abszolút egészzé.

A vidéki és nagyvárosi környezet külső/belső terei, a tömegbe vegyült magány élményanyaga, a különböző társas kapcsolatok, szerelmek előhívott

emlékei mind beépülnek a versekbe, de érezhetően egy más szférából való sorvezető mentén (is) szerveződnek a szövegek. „Én nem hiszek a csodákban. / Végignéztem, ahogy előttem / leszállnak az anyagba álmaim, / egy angyal ölt testet benned, / égő csipkebokorként szikrázott a hajad / a párák 66 lámpafényben. / Mégis végre hús és vér voltál.” – lényegül át a belső beszédben megszólított lány; ahogy a HÉV-en megpillantott munkás-ban Jézus képmása tükröződik: „Tél van. Két ökle beszorítva / a térdén remeg. / Meg sem mozdul, ácsolt egész nap, / s a keze csupa seb.” Aztán ismét körülnézve, minden újra kiüresedik: „Szemben fehér házfal / és sötét ablakok, / lent egy kis udvar. / Nem beszélget a szél a fákkal. / Sehol egy isten. / Leszámol a tény a csodával.” Vajon a Rilke-féle tények mögötti valóság maga a csoda lenne? Vagy a pillanatnyi átlényegülés volna csodával határos tapasztalat? A lényeg átmeneti létét, tűnékenységét, az elpergő valóság után megmaradó látszat káprázatát őrzi ez a költészet.

Ezért is fénylenek föl időről időre készre csiszolt darabok a versek közül (*Munkások Jézusa, Eljövétel, Semmi zsoltár*), amelyek mint az élő és mindig megújuló ige tanúságtevői saját szövegkörnyezetüket is megemelik, mintegy megváltják abból az elsemlegesülő, életlen látókörű írásmódból, ami Bödecs kézjegyében is itt-ott tetten érhető. Az ez irányba tett elvétett léptek azonban nem biztos, hogy szükségtelenek. Ahogy Kemény István is írja a fülszövegben: „Egy jó első kötetben már felismerhető a költő későbbi hangja. Egy jó első kötetben még egyáltalán nem muszáj, hogy felismerhető legyen a költő későbbi hangja.” A *Semmi zsoltár* azért is jó első kötet, mert már ezen a szövegvilágon belül is kirajzolódik egy láthatatlan fejlődési ív; beáll a mérleg nyelve, amelyhez képest egyes versek könnyűnek találtatnak, amíg mások egy pillanat alatt kiszakadnak a szárnypróbálgatások béklyóiból.

Érdekes módon a megidézett, keresztény hagyományból táplálkozó szakrális szellemiség nem minden esetben a konkrét motivikus áttételeken keresztül nyilvánul meg; vélhetően nem mindig ott, és úgy szól, ahol, és ahogy a szerző akarja (*Et ressurexit, Böjt határozatlan időre*). Azokon a profán, prózai – mégis magukon túlmutató – szöveghelyeken ismerhető fel, melyeken az olvasó nem feltétlenül megszólítottként, hanem érintettként tud elidőzni (*Ház a pusztában, A cirkusz bezár*). Mert egy valamirevaló zsoltár csak a hiányból, a semmiből fakadhat föl. Arról az átmeneti vidékről, ahol a hit és a hitetlenség sivataga összeér. Ott fúj a szél is, mielőtt visszatér a semmibe. Bödecs László versei is innen indulnak és ide térnek meg.

A *Semmi zsoltár* félresiklásai, hangsúlyeltolódásai, aránytalanságai ellenére is kiemelkedő kötet a fiatal kortárs líra felhozatalából. Emelkedő szárnypróbálgatás, melynek távlatából tisztán látszik a fentebb említett végtelen sivatag, ahol „csak látogató vagy, / és mindez, bár mégsem csoda volt, / egyszeri és megismételhetetlen.” (*FISZ Könyvek – Apokrif Könyvek, Bp 2015*)

